

Sjećanje jedne gejše - istraživanje u svrhu izrade kostimografske mape

Maja Ašperger*, mentorica dr. sc. **Katarina Nina Simončić**, viši asist.*

* Studentica diplomskog studija *Kostimografije na Tekstilno-tehnološkom fakultetu / kolegij: Povijest odijevanja III* (e-mail: majaasperger@gmail.com)

** *Zavod za dizajn tekstila i odjeće, Tekstilno tehnološki fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Prilaz baruna Filipovića 28a, Zagreb 10000.*
e-mail: nina.simoncic@ttf.hr

Sažetak:

Kostimografska mapa zamišljena je kao izvor informacija za kostimografska rješenja likova romana *Sjećanja jedne gejše* (1997.), autora Arthura Goldena. Istoimeni američki film redatelja Roba Marshalla, snimljen je 2005, a kostimografiju potpisuje Collen Atwood, za koju dobiva 2006. godine nagradu Academy Award-a. Pri nastanku kostimografskih skica, samom kreativnom radu prethodi detaljno istraživanje i prikupljanje informacija blisko vezanih za samu tematiku. Prikupljeni podaci, slike, dojmovi i zaključci, formiraju daljnji kreativni tok osmišljavanja kostima. Budući da je tema romana proces školovanja za gejšu i način života i rada gejša u Kyotu u prvoj polovici dvadesetog stoljeća potrebno je ovladati pojmovima vezanim za kulturu življenja i odijevanja gejša. Mapu stoga temeljim na prikupljanju stvarnih podataka o odijevanju gejša i Japanaca općenito u prvoj polovici dvadesetog stoljeća kako bih mogla što bolje vizualizirati opise iz knjige i predočiti svaki važniji lik u djelu i njegov izgled u pojedinim situacijama i mjestima na kojima se u toku radnje nalazi te napraviti usporedbu s viđenim na filmu. Na temelju tog istraživanja i analize karaktera likova iz djela, moguća je gradnja odjevnog oplošja – kostima, u cilju postizanja nadogradnje psihološkog profila.

Ključne riječi: kostimografska mapa, kostim, kimono, gejša, rekonstrukcija

1. UVOD

Prva polovica dvadesetog stoljeća odnosno godine prije i nakon Drugog svjetskog rata, razdoblje je velikih promjena za tradicionalni Japan koji se otvara prema svijetu i pada pod utjecaj zapadnjačkog stila života. Istovremeno je Europa i Amerika fascinirana Japanom, te elemente tradicijskog japanskog odijevanja, pod nazivom *orijentalizma* primjenjuje u modi na prijelazu iz 19. u 20. stoljeće. Mnogobrojni europski dizajneri lansiraju odjeću inspiriranu oblicima i dezenima tradicionalne japanske odjeće. Istovremeno u Japanu počinju nositi zapadnjačku odjeću kao odraz asimilacije kulture Zapada, započete nakon Prvog svjetskog rata. Osim odjeće, Japan prihvaća i svakodnevne običaje zapadnjačkog življenja.

Iako su promjene i napredak koji se dogodio Japanu u razdoblju od prve polovice prošlog stoljeća do današnjih dana izuzetno velike i fascinacija tradicijskom kulturom se nastavlja, prisutnom kako na filmu, u književnosti tako i u modi.

Japanska kultura kao i prikaz tradicijskog odijevanja obrađen je u nekoliko ekranizacija. *Sandakan No.8* iz 1974. godine redatelja Kei Kumai opisuje život u bordelu Sandakan dvadesetih godina dvadesetog stoljeća. Mnogi pamte miniseriju *Shogun* iz 1980. godine redatelja Jerrya Londona, snimljenu u Japanu. Rađena je po istoimenom romanu Jamesa Clavella, a odvija se u periodu 17. stoljeća. 1983. godine snimljen je film *The Geisha*, u kojem redatelj Hideo Gosha progovara o životu gejša u Yokiro, najpoznatijoj kući u zapadnom Japanu početkom dvadesetog stoljeća¹. Film *American Geisha*², iz 1986. redatelja Lee Philipsa nastao je prema drami *Geisha* iz 1983. godine, autorice Lize Dolby. Ta antropologinja, za svoj završni rad na Standford Universityu, istraživala je život zajednice gejša u Kyotu³.

¹ http://www.youtube.com/watch?v=_0d9B06p_S8

² <http://www.blockbuster.com/browse/catalog/movieDetails/83558>

³ <http://www.telegraph.co.uk/expat/expatlife/8008802/Liza-Dalby-the-blue-eyed-geisha.html>

Filmom *Sakuran* iz 2006. godine redateljice Mika Ninagawa, upoznajemo se s Japanom 18. stoljeća kroz prikaz života jedne *oiran*⁴ iz Yoshiware (današnji Tokyo) i njezine borbe za položaj u strogo izoliranoj zajednici⁵. Film *Sjećanja jedne gejše*, koji je polazište za istraživanje kostimografske mape, temelji se na romanu Arthura Goldena. Autoru je u rekonstrukciji tog perioda i u osvjetljavanju mnogobrojnih rituala gejša, pomogla Liza Carihfield Dalby, te ispovijed umirovljene gejše Mineko Iwasaki, koja nezadovoljna konačnim riješenjem knjige izdaje autobiografiju 2002. godine pod nazivom *Geisha of Gion*⁶. Kostimografkinja na filmu Collen Atwood⁷ iz sebe broji pedesetak filmova za koje je radila kostimografiju bilo samostalno ili kao suradnica. Prekretnicu u karijeri donosi joj suradnja s redateljem Timom Burtonom s kojim surađuje dugi niz godina. Suradnja s redateljem Robom Marshallom donosi joj dvije Academy Award nagrade za filmove Chicago iz 2002. godine te Sjećanja jedne gejše iz 2006. godine, dok je treću nagradu za Best Costume Design osvojila kostimografijom u filmu Tima Burtona Alice in Wonderland iz 2011. godine. Uz kostimografiju na filmu surađivala je s glazbenicima poput Stinga i benda My Chemical Romance te potpisuje kostime za Ringling Bros. and Barnum & Bailey Circus. Prije samog rada na kostimima za film Sjećanja jedne gejše Collen sa filmskom ekipom boravi u Japanu⁸ posjećujući muzeje, kabuki predstave te četvrti u kojima gejše rade kao i proizvođače tradicionalnih tkanina, kimona i pojaseva. Promatra pripremanje gejše za izlazak i prisustvuje ceremonijama u čajani, kako bi skupila potrebne informacije za izradu kostima koji su posebno osmišljeni za svaku karakternu ulogu.⁹ Za potrebe filma Sjećanja jedne gejše izrađeno je 250 kompletnih kostima¹⁰. Nadalje, svaki kostim koji sadrži kimono i pojas ima ukupno dvanaest dijelova. Velikom većinom izrađeni od svile, ručno oslikani i dekorirani, nastaju u kratkom razdoblju od pet mjeseci što je zapanjujuće ako znamo da je za izradu jednog autentičnog primjerka kimona bila potrebna cijela godina.

Od povijesnih romana te autobiografija najznačajnija djela su *Rivalry: A Geisha's Tale*, roman je iz 1918. godine, preveden na engleski 1963. godine u kojem autor Nagai Kafu govori o životu gejša iz Tokya početkom dvadesetog stoljeća.

Sayo Masuda je gejša koja je o svom životu posvjedočila u autobiografiji (1957), prevedenoj na engleski jezik 2003. godine¹¹. Sljedeće značajno dijelo u postizanju osvjetljavanja života gejša je *Madame Sadayakko: The Geisha Who Bewitched the West* iz 2004. godine autorice Lesley Downer kojim pokušava dočarati život Sadayakko (1871-1946), prve Japanske glumice modernih vremena koja je inspirirala Puccinija u operi Madame Butterfly. Lesley Downer je još jedna pripadnica zapadne kulture koju je Japan oduševio, te je u njemu provela pet godina, a za potrebe pisanja navedene knjige, boravila među gejšama šest mjeseci¹².

U sljedećem koraku posvetit ću se analizi i pregledu japanske tradicijske kulture odijevanja, počevši od definicije gejša, zatim vrsta kimona i pojaseva za kimono te frizura i šminke karakterističnih za gejše te njihove obuće, kao bi se skupile informacije za cjelovitu vizualnu predodžbu. Tekst je popraćen vizualnim materijalom u vidu povijesnih fotografija, odjevnih artefakata kao i fotografijama suvremenih kostima iz filma kao primjerom kakve je sve vizualne izvore potrebno tražiti i analizirati. Tek detaljnim promatranjem povijesnih fotografija, stvarnih artefakata i fotografija suvremenih gejša uz osnovno znanje i baratanje vezanim pojmovima moguće je pristupiti izradi kostimografskih rješenja.

2. TKO SU ZAPRAVO GEJŠE

Riječ *geisha* sastoji se od dva kanji znaka; *gei* = umjetnost i *sha* = osoba. Gejše su posebno obučene Japanke koje zabavljaju goste u čajanim, na posebnim ceremonijama i događajima mnogobrojnim vještinama koje usavršavaju godinama. Tako usavršavaju ples pri kojem koriste lepeze, sviranje instrumenata, pjevanje, pisanje poezije, slikanje, glumu, ceremoniju služenja čaja, pokrete i geste te konverzaciju s gostima i igranje mnogobrojnih društvenih igri.

U prošlosti Japancima vjera i odgoj ne brane seksualne užitke izvan braka, točnije oni ga u braku i od supruge niti ne očekuju, stoga su oduvijek postojale žene koje su pružale seksualne usluge na legalan način. U početku bile su to *saburuku* (služavke) i kurtizane. Kasnije su oformljene četvrti užitka gdje su radile *yujo* (žene za igru). Najviša klasa bile su *oiran*, prostitutke, ali i plesačice i talentirane umjetnice, preteča gejši. Prve gejše bile su muškarci, a ženske gejše su se razvile iz *odoriko* (djevojčica plesačica). Kako je prostitucija u Japanu bila legalna do početka dvadesetog stoljeća teško je bilo odrediti pružaju li gejše seksualne usluge ili ne.

Recimo da je ovisilo o talentu, vještinama i sposobnostima same djevojke te o kući kojoj pripada da li će izdići do statusa gejše ili postati prostitutka. U toku Drugog svjetskog rata dolazi do pada statusa gejši prvenstveno stoga što su morale napustiti svoje četvrti i raditi u tvornicama, a s druge strane je došlo do krivih shvaćanja jer su se prostitutke predstavljale Američkim vojnicima kao gejše. Današnje gejše njeguju tradiciju i prepoznatljiv su simbol Japana i Japanske umjetnosti¹³.

⁴ *Oiran* su japanske kurtizane koje uz zabavljanje klijentelu raznim umjetničkim sposobnostima, nude i seksualne usluge, a javljaju se u Edo periodu (1600-1868). (<http://en.wikipedia.org/wiki/Oiran>)

⁵ http://www.youtube.com/watch?v=mI_KSRbFMME

⁶ intervju sa Mineko Iwasaki na NBC-u <http://www.youtube.com/watch?v=ngSWyBn5Jq8>, http://en.wikipedia.org/wiki/Mineko_Iwasaki

⁷ http://en.wikipedia.org/wiki/Colleen_Atwood

⁸ http://www.telegraphindia.com/1060308/asp/calcutta/story_5941669.asp

⁹ <http://www.helloziyi.us/Articles/geisha-opening-the-kimono.htm>

¹⁰ <http://www.sonypicturesmuseum.com/filmmaking/production/geisha/1>

¹¹ *Autobiography of a Geisha*,

¹² <http://www.lesleydowner.com>

¹³ <http://en.wikipedia.org/wiki/Geisha>

Razlikujemo dva tipa gejša: *maiko* i *geiko*. *Maiko* - *mai* = ples, *ko* = dijete ili djevojka. Tradicionalno su djevojčice započinjale obuku već u dobi od 9 godina. U početku žive u *okiya*¹⁴ kao *shikomi* (služavke), da bi napredovale u *minarai* (prvi pripravnčki stupanj) kada počinju promatrati gejše i njihove ritale. *Maiko* je gejša naučnica od svoje prve pojave u javnosti do prelaska u status gejše koji nastupa obično s ulaskom u punoljetnost. U toku školovanja *maiko* pohađa školu za gejše i redovito obilazi čajane, sudjeluje u banketima i raznim svečanim ceremonijama. Također se upoznaje s detaljima poslovnog sustava koji gejšama omogućuje rad unutar *hanamachi*, četvrti gdje žive i rade. Kroz obuku je vodi *onno-san* (starija sestra) koju s *maiko* kao *imouto-san* (mlađm sestrom) povezuje *misedashi*, obred sestrinstva.

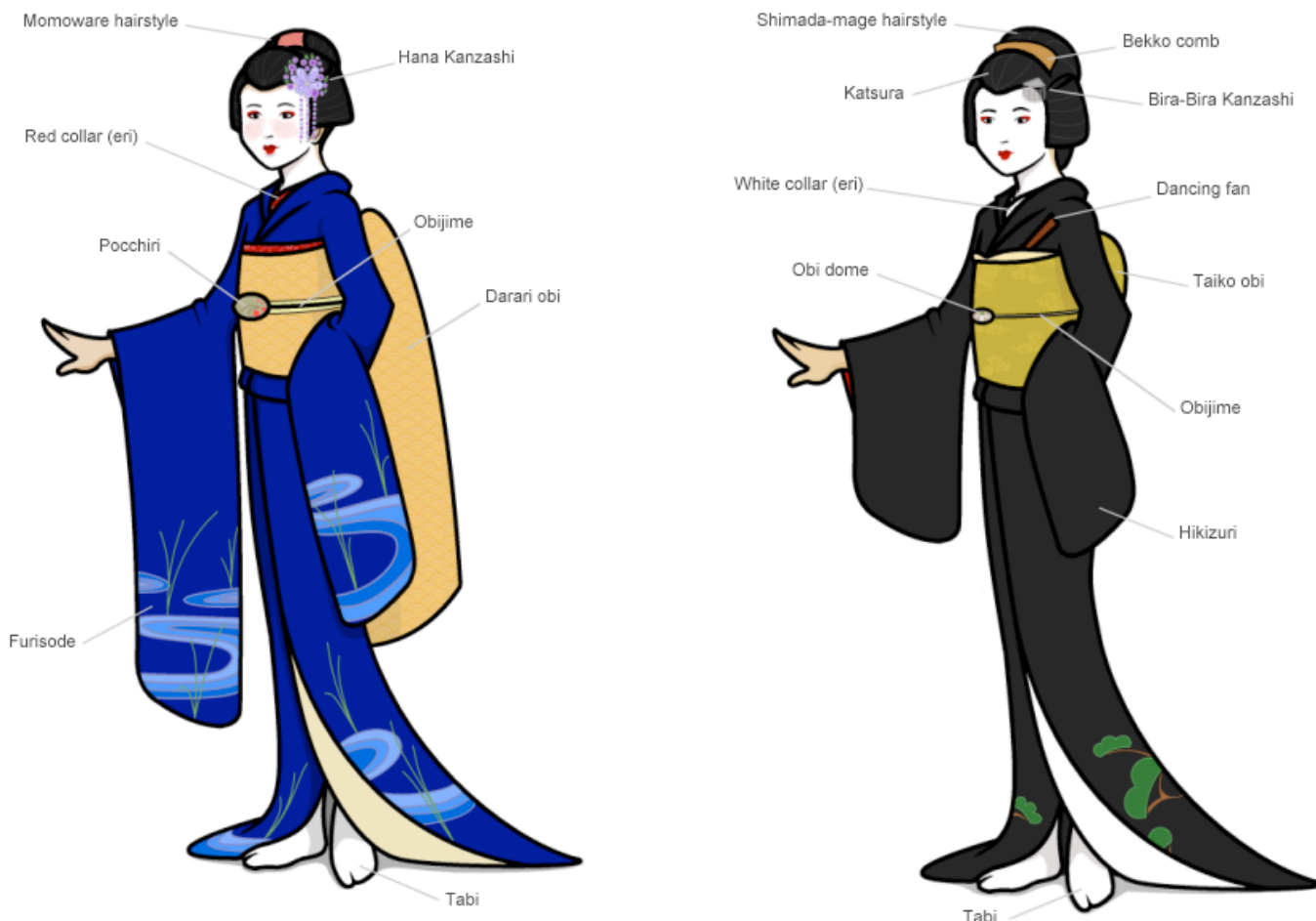
Kod *maiko* su svi elementi njenog vizualnog izraza naglašeni do maksimuma kako bi privlačila što više pažnje te, kako bi se izgledom nadomjestilo njeno početničko neznanje u ponašanju i konverzaciji. Uz skupocjeni kimono, s rukavima koji sežu gotovo do poda, te pojasom s posebno dugim krajevima što vise, hodajući u visokim natikačama, *maiko* privlače pozornost gdje god se pojave. Tako su u punom sjaju ovjekovječene na mnogobrojnim razglednicama koje su bile izrazito popularne u prvoj polovici dvadesetog stoljeća. Očuvane su i mnogobrojne fotografije gejša i Japanki koje su danas u rukama kolekcionara te predstavljaju vrijedne informacije o njihovom izgledu (Slika 1 i 2).

Slika 1. Fotografija prikazuje dvije *maiko* koje poziraju za razglednicu iz 1940-ih koje su se slale u Ameriku.

Slika 2. Fotografija razglednice iz 1903. godine koja prikazuje gejšu.

¹⁴ Okiya je kuća ili domaćinstvo u kojem gejše stanuju u toku svoje obuke i radnog staža.

Slika 3. Crteži međusobno uspoređuju detalje izgleda *maiko* i *geiko*

Geiko -gei = umjetnost, **sha** = osoba. *Geiko* izgledaju manje upadljivo od *maiko* (Slika 3). Nose jednostavniji kimono kraćih rukava, a pojas vežu u drugačiji čvor, nalik kutiji. Njihova prednost je u vrhunskom umijeću sviranja, plesanja, držanja i ophođenja što doživotno usavršavaju. Da bi postale uspješne moraju mnogo ulagati u sebe, a veće materijalne troškove im obično pokriva *danna*¹⁵, koji postaje njihov službeni skrbnik posebnim ceremonijalnim obredom. *Geiko* su u svemu suzdržanije od *maiko* izuzev nižeg položaja bijelog ovratnika na leđima čime više izlažu vrat pogledima, što u japanskoj kulturi predstavlja erogenu zonu. U tu svrhu *gejše* (*maiko* i *geiko*) zatiljak ukrašavaju *sanbon-ashi*¹⁶, crtežom snažne erotske konotacije, koji ostavlja dio kože vrata vidljivom.

3. KIMONO – dio kulture Japana, te neizostavan oblik odjevne pojavnosti *gejša*

Kimono je osnovni element tradicijskog odijevanja u Japanu. Iako jednostavan u svojoj formi, ima mnogo varijacija obzirom na primjenu. U japanskoj kulturi odijevanja postoji od osmog stoljeća kada je preuzet iz Kine. Tijekom stoljeća se njegov oblik malo mijenjao. Ono što je kod njega zanimljivo jest da ga nose i žene i muškarci, odrasli i djeca, u svakodnevnom životu kao i za vrijeme festivala i u toku ceremonija. Upravo iz tog razloga postoji mnogo varijacija kimona, koji kroz mnoštvo detalja promatraču odašilju informacije o nosiocu, njegovom spolu, dobi, društvenim statusu, prigodi u kojoj je određeni kimono nošen, kao i godišnjem dobu pa čak i mjesecu u godini. Uz kimono dolazi mnoštvo dodataka potrebnih za njegovo odijevanje, no ističe se pojas zvan *obi* koji također postoji u mnogo različitih varijacija te je jednako važan kao i sam kimono. Tkanje, dezeni i boje kimona jako variraju no gotovo isti bazni uzorci koriste se pri izradi ženskih i muških kimona kao i onih za djecu. Kimono i njegove varijacije glavni su odjevni predmet japanaca do kraja devetnaestog stoljeća. Izrađuju se iz svile, lika, pamuka, ovisno o ekonomskom statusu nosioca. Seosko stanovništvo nosi ga u kratkom obliku s vrećastim hlačama dok je dugom obliku prisutan kod gradskog stanovništva, bogatih i onih koji obavljaju poslove u kojima ih njegova forma ne ometa.

¹⁵ Danna-bilo koji imućniji muškarac koji postaje skrbnik neke *gejša* u smislu da joj pokriva dio materijalnih troškova

¹⁶ Primjer crteža na vratu vidljiv na fotografiji (<http://www.flickr.com/photos/32340107@N03/3024176078/>)

Većina urbanih Japanaca počinje nositi odjeću zapadnjačkog stila u toku *Meiji perioda*¹⁷ koja se sastoji od odijela, šešira u lovačkom stilu i polucilindara, vunениh kaputa i kape. Vojne uniforme po temeljnim dijelovima i obliku prate one zapadnjačkog stila, kao i školske uniforme. U tranzicijskom periodu većina Japanaca nosi zapadnjačku odjeću na poslu, a kimono u slobodno vrijeme. No već 1910. godine zapadnjačka odjeća postaje norma odijevanja za muškarce. Žene duže nose isključivo tradicionalnu odjeću što je djelomično i posljedica teške dostupnosti uvozne zapadnjačke odjeće. Osim toga vlastita proizvodnja nije mogla nastupiti odmah jer su Japanke znale samo ručno šivati kimona, a i sama konstrukcija odjeće koja bi pratila liniju tijela njima je bila nepoznanica. S druge strane izrada kimona je znatno poboljšana tehnološkim razvojem zbog čega oni postaju manje skupocjeni i time dostupni i željeni. U razdoblju prije i u toku Drugog svjetskog rata Japanke počinju raditi u industriji te prestaju nositi kimona zamijenivši ih jednostavnom odjećom muškog izgleda. U poslije ratnim godinama kimono prestaje biti svakodnevna odjeća te se primarno nosi u svečanim prigodama da bi danas Japancima, a i cijelom svijetu predstavljao nacionalno ruho, formalnu odjeću, povijesni kostim, primjer japanskog obrtničkog umijeća i tradicije pa čak i umjetničko djelo.¹⁸

3.1. Tipovi kimona

Postoji više vrsta kimona s obzirom na prigode tijekom dana. Svaki tip kimona ima svoj naziv i karakteristična obilježja. Za vrijeme posjeta odijeva se *houmongi-homongi* (Slika 4). Nose ga udane žene u formalnim prigodama. Duljina rukava varira od 55 -70 cm, a nosi se uz dvostruko preklopljeni pojas (*fukuro*)¹⁹. tradicionalni *homongi* kimono, nepoznate starosti, boja podloge-bijela, bojanog uzorka, srebrni i zlatni vez, motivi bambusove ograde, krizantema, borova, cvijeta šljive, potoka, hramova, kuća, stijena, cvjetnog križa itd. Takva vrsta kimona najčešće se izrađuje u svijetlim tonovima. Obzirom da predstavlja službeni tip kimona, takvu vrstu su nosile gejše pri odlasku u čajanu ili neki formalni posjet.

Slika 4. Fotografija prikazuje tradicionalni *homongi* kimono, nepoznate starosti, boja podloge-bijela, bojanog uzorka, srebrni i zlatni vez, motivi bambusove ograde, krizantema, borova, cvijeta šljive, potoka, hramova, kuća, stijena, cvjetnog križa itd.

Furisode je svečani kimono koji karakteriziraju dugi rukavi (75-114 cm), odakle dolazi i naziv (njihajući rukavi). Bogat je koloristički i dezenom, veoma skupocjen i dragocjen. Nose ga neudane žene, tek od 20.godine starosti čime pokazuju da su zrele i spremne za udaju. Tradicionalno su ga nosile gejše pripravnice svakodnevno u fazi pokazivanja, dok je onaj u crnoj boji smatran svečanom verzijom. Vidljivo je da se bogati uzorak koncentrira na područje rukava i donji dio kimona iz razloga što se uz njega nosi izrazito dugačak pojas koji prekriva veliku površinu kimona (Slika 5).

¹⁷ Meiji period- razdoblje od 1868.- 1912. godine u toku kojeg dolazi do promjena cjelokupnog društvenog poretka iz feudalizma u moderno. Promijenjena je socijalna struktura, ekonomija, vojska i veze s drugim zemljama (http://en.wikipedia.org/wiki/Meiji_period)

¹⁸ Annie M. Van Assche: Overview of Japan, Terry Satsuki Milhaupt: Kimono, PART 5: Japan, Volume 6: East Asia, Berg Encyclopedia of World Dress and Fashion, USA, 2010

¹⁹ http://www.gojapango.com/fashion/houmongi_kimono.html, Yamanaka, N.: The book of Kimono, Kodasha International Ltd., Japan, 1982., str.55.

Slika 5. Kimono na fotografiji s lijeva datira između 1926.-1989. godine, a desni između 1912.-1926. godine.

Slika 6. Fotografija prikazuje svileni *furisode* kimono u *yuzen*²⁰ stilu bojanja s motivom božura i pauna, koji datira u 1940-te, te moguće je da je pripadao gejši.

²⁰ Yuzen je tehnika oslikavanja platna korištenjem rižine paste za označavanje bordura motiva, nakon čega se boja unutar motiva nanosi kistom (Yoshiko I. Wada: Living National Treasures: Textile and Garment Artist, Part 5: Japan, Volume 6: East Asia, Berg Encandyclopedia of World Dress and Fashion, USA, 2010.str.393.

Yukata je tanja, nepodstavljena, pamučna inačica kimona za nošenje tokom ljeta. Porijeklo vuče od ogrtača koji su se nosili u kupalištima. Tradicionalno se nosila u slobodno vrijeme i u kući dok se danas nosi u vrijeme festivala. Nositi se uz jednostavniji pojas kao i drvenu obuću *geta*²¹ (Slika 7).

Slika 7. Fotografija datira u početak ili sredinu 20. stoljeća, dio je serije fotografija reklamne kampanje proizvođača ovakvih kimona Megumi Yukata. Tradicionalna frizura prikazana na modelu naziva se *nihongami*²²

²¹ Yamanaka, N.: The book of Kimono, Kodasha International Ltd., Japan, 1982., str.52

²² Nihongami je jedna od najtradicionalnijih japanskih frizura, datira u 16.st. Danas je najčešće nose *maiko*. (<http://en.wikipedia.org/wiki/Nihongami>), (<http://oldjapanphoto.wordpress.com/2008/03/18/antique-japan-photo-bijin-woman-yukata-kimono-nihongami-12/>)

Tomesode kimono dolazi u crnoj boji (*kuro*) ili obojan (*iro*). Nosi se u službenim i svečanim prigodama. Ukrašen je s pet obiteljskih grbova u bijeloj boji (tri se nalaze na leđnom dijelu, dvije sprijeda) i kontrastnim motivima u donjem dijelu. Ispod njega nosi se bijeli podkimono. Gejše bi nosile takav kimono u posebno svečanim prilikama²³(Slika 8).

Slika 8. Fotografije prikazuju crni *tomesode* kimono nepoznate starosti, s motivima krizantema.

²³ Yamanaka, N.: The book of Kimono, Kodasha International Ltd.,Japan, 1982., str.53-54.

U toku korote i na sahrani nosi se crni kimono bez ukrasa (*mofuku*), dok je svadbeni kimono bijele boje i posebno lijepe izrade, bogato izvezen i podstavljen. Naziv *shiomuku* dolazi od riječi bijelo i čisto. Mladenka nosi predimenzioniran kimono, dužih rukava koji se vuku po podu.(Slika 9).

Slika 9. Fotografija prikazuje moderno japansko vjenčanje, ali se na njoj lijepo vide *shiomuku* kimono kao i *tomesode* kimono, te muško svadbeno ruho.

Preko kimona, za boravak na otvorenom, nosi se *haori* (svojevrсни ogrtač). Tradicionalno muški odjevni predmet, *haori* za žene postoji od osamnaestog stoljeća kada je počinjū nositi gejšē u Tokyū (Slika 10). Uzorcima i bojama su muški odjevni predmeti mnogo jednostavniji. *Haori* za muškarce često imaju oslikanu podstavu, a izvana su jednostavni (Slika 11). *Hakama* su svojevrsne suknja-hlače, bojom i dezenom usklađene s *haori*. Tradicionalno su dio muškog ruha dok žene nose jednostavnije hlače kao dio seljačkog ili radnog ruha(Slika 12).

Slika 10. Fotografija prikazuje ženski svileni haori iz kasnih 1930-ih ili 1940-ih godina.

Slika 11. Fotografija prikazuje muški svileni haori iz 1920. godine s motivom u yuzen stilu, okrenut naopačke.

Slika 12. Fotografija je primjer dječjih *hakama* iz 1930-ih godina. Očigledno se radi o svečanom primjerku od svilenog brokata.

Načini izrade samih tkanina za tradicionalne japanske odjevne predmete te motivi i boje su mnogobrojni kao i njihova simbolika. Tkanine obiluju mnoštvom sitnih detalja vršne izrade i predstavljaju umjetnička djela i veliku vrijednost za kolekcionare.²⁴ Nadalje, međusobno kombiniranje različitih odjevnih predmeta koji zajedno čine jedno ruho rezultat je pomnog usklađivanja boja i dezena i primjer japanskog poimanja sklada i estetike.

Uz kimono, važan je i pojas – *obi*, kojeg stavljaju muškarci i žene. Dok je *obi* za muškarce širok svega 10 cm, onaj za žene doseže širinu od 30 cm i duljinu od 4 metra. Postoji veliki broj *obija* za žene obzirom na izradu, vrstu tkanine, dezene, boje, širinu, duljinu, bogatstvo izrade te su oni najluksuzniji rezervirani za najsvečanije prigode. *Obi-dome* je broš koji se nosi na sredini *obija* sprijeda, u svečanim prigodama, te kao jedini nakit uz kimono može biti statusni simbol. *Maru Obi* koji je dezeniran cijelom površinom, često bogato izvezen, najveće širine i duljine (35x450cm) rezerviran je za ceremonije poput vjenčanja te ga nose i gejša. *Darari obi* je veoma dugi *maru obi* koji nose *maiko*. Može doseći duljinu od 600 cm. Na svom kraju ima prepoznatljivu oznaku *okiye* (objasniti u fusnoti termin-postoji fusnota prije) kojoj pripada. *Fukuro Obi* je manje luksuzna varijanta pojasa, veoma slična *maru obiju*, no nije dezeniran cijelom površinom. Također se nosi u svečanim prilikama. *Nagoya Obi* je većim dijelom uži od prva 2 *obija*, nema dezen po cijeloj površini te je nešto kraći i samim time jednostavniji. *Hoso Obi* je zajednički naziv za sve kraće *obije* koji su namjenjeni svakodnevnom i neformalnom nošenju. Postoji nadalje na stotine načina vezanja pojasa- *obija* i svaki ima svoje određeno značenje i naziv. Pojas *obi* se veže u čvorove naziva *musubi* koji postoje u mnogobrojnim varijantama. Kako pojas *obi* zapravo ne veže kimono, tako ni čvor na obiju zapravo nema funkciju učvršćivanja, već za to služe mnogobrojne uzice i jastučići koji se na kraju odijevanja ne vide. Čvorovi su u prošlosti imali zaštitnu ulogu tjerajući zle duhove. Dva najkarakterističnija čvora su: *darari musubi* čvor koji nose samo *maiko* gejša, plesači i *kabuki*²⁵ glumci i *taiko musubi* čvor (Slika 12). Prvi je prepoznatljiv po dugim krajevima koji vise gotovo do zemlje. *Taiko musubi* je čvor u obliku kutije ili bubnja koji se najčešće nosi. Prikladan je u gotovo svim prigodama i uz svaki kimono. Nose ga i mlade i udane žene, ali se nikada ne nosi uz *furisode* kimono. Ovu vrstu čvora kao varijaciju muškog načina vezanja prve počinju nositi gejša 1823.godine na otvorenju Taikobashi mosta u Tokyu²⁶.

²⁴Uzorci na tradicionalnim japanskim odjevnim predmetima i tekstilu iz kolekcije Marla Mallett (<http://www.marlamallett.com>)

²⁵ Kabuki je vrsta tradicionalnog japanskog kazališta u obliku igrane drame; nastalo krajem 16. i početkom 17. stoljeća; oslikava tadašnje političke i društvene promjene u zemlji, povijesne događaje, moralne konflikte u ljubavnim odnosima i sl. Kabuki je bio popularan među siromašnijim stanovništvom. (<http://hr.wikipedia.org/wiki/Kabuki>)

²⁶ [http://en.wikipedia.org/wiki/Obi_\(sash\)](http://en.wikipedia.org/wiki/Obi_(sash)), Yamanaka, N.: The book of Kimono, Kodasha International Ltd.,Japan, 1982., str.66-70

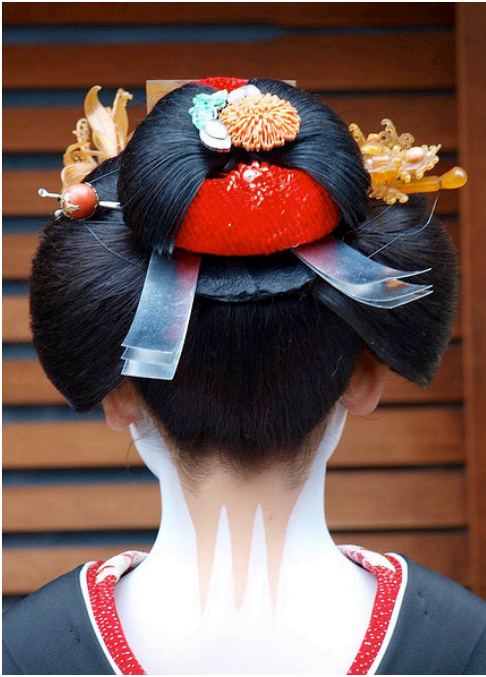

Slika 13. Na fotografiji su vidljiva dva različita čvora, *taiko musubi* koji nosi *geiko* s lijeva i *darari musubi* koji nosi *maiko* s desna.

3.2. Frizure i umjetnost oblikovanja kose

Frizure su podijeljene na one koje nosi *maiko* (gejša pripravnica) i koje nose *geiko* (punopravna gejša). Obične žene također nose slične varijacije tipova frizura obzirom na prigodu. *Maiko* nose dugu kosu od koje se formiraju zahtjevne maštovito oblikovane, te ukrašene frizure. *Geiko* često nose perike. *Maiko* mijenjaju frizure obzirom na stadij obuke. Prve tri godine obuke nose frizuru *momoware* (raspolovljena breskva). Kosa je razdijeljena na lijevu i desnu polutku sa bočnih strana i visoku oblu punđu s vidljivom prugom crvene tkanine *kanoko*. Mnogobrojni ukrasi utaknuti su u frizuru i mijenjaju se obzirom na godišnje doba (Slika 14). *Ofuku* je sljedeća frizura koju *maiko* nosi nakon svečanog obreda *mizuage*²⁷. Rađena je u istom stilu kao prethodna. Glavna je razlika u nižem položaju punđe i drugačijem umetku od tkanine trokutastog oblika, naziva *chirimen tegarami*. Ovu frizuru *maiko* nosi naredne tri godine obuke (Slika 15). *Yakko-Shimada* frizura je koju *maiko* nosi na određene datume npr. u periodu dočeka Nove godine i neke druge posebne dane u godini (Slika 16). Razlikuje se od prethodne dvije po obliku punđe koja nije kružnog oblika već izgleda kao da se iz repa kosa prebacila prema gore i zatakla krajevima pod vrpcom. *Katsuyama* je frizura koju *maiko* nosi u ljetno doba za vrijeme festivala *Gion Matsuri* najslavnijeg japanskog festivala, stoga su i ukrasi karakteristični, dok je oblikom poput prethodne. Naziv je dobila prema *yujo* (kurtizani) koja ju je osmislila. *Sakkou* je frizura koju *maiko* nosi neposredno pred prelazak u status gejša i u toku same ceremonije, odnosno *eirake* obreda koji predstavlja preokretanje ovratnika. Upravo je boja ovratnika jedan od znakova razlikovanja *maiko* koje nose crveni ovratnik od gejša koje nose bijeli. Frizura je prepoznatljiva po malom pramenu kose koji poput repića strši iz punđe te se reže pri vrhu u toku ceremonije kao simbol predanosti životu kao gejša.

²⁷ *Mizuage* je obred u toku kojeg *maiko* gubi nevinost. U prošlosti se odvijala svojevrsna aukcija gdje su ponuđači nudili visoke novčane iznose za pravo na oduzimanje nevinosti.

Slika 14. Fotografija je suvremeni primjer prve frizure koju nose maiko. Jasno je vidljivo zašto se naziva *momoware* (raspolovljena breskva).

Slika 15. Fotografija prikazuje frizuru *ofuku* koja se od prethodne razlikuje najuočljivije po trokutastom umetku od tkanine.

Slika 16. Fotografija prikazuje suvremenu maiko s frizurom *yakko-shimada*

Slika 17. Fotografija je primjer frizure *katsuyama*

Slika 18. Fotografija je primjer frizure *sakkou* s jasno vidljivim pramenom koji strši van punde.
Slika 19. Fotografija prikazuje gejšu s frizurom *shimada*.

Slika 20. Fotografija je primjer perike sa samurajskom frizurom

Gejše nose mnogo jednostavnije frizure koje u svakodnevnom izdanju nalikuju običnoj pundi koja straga pada nisko na vrat. Svaka gejša posjeduje nekoliko perika koje redovito održava u salonima te ih nosi u toku ceremonija, no i najsvečanije frizure koje nose gejše mnogo su jednostavnije i s manje ukrasa nego što su to frizure koje nose *maiko*. Gejše nose *shimada* frizuru (Slika 19). Razlikuje kod mlađih žena (*taka shimada*) s uzdignutijom pundođ od frizure za starije žene s spljoštenijom pundođ (*tsubushi shimada*). *Mae-ware* frizuru nose gejše dok glume mušku ulogu u plesu. Riječ je o imitaciji frizure kakvu

nose samuraji ²⁸gdje je kosa sprijeda visoko izbrijana, a sa strana slobodno pada dok je jedan pramen s vrha glave svezan i prebačen prema čelu. Naravno riječ je o perici (Slika 20).

Oblikovanje kose upotpunjeno je različitim ukrasima. Ukrasi za kosu (*kanzashi*)²⁹ su tradicionalno jedini ukrasi koji se nose na tijelu, a od nakita se nosi samo kopča za *obi*. Najveći broj ukrasa za kosu nose gejša pripravnice. Temeljni ukrasi za kosu razlikuju se prema obliku pa tako dolaze u vidu igli koje imaju zadebljanje na jednom ili oba vrha ili malenu kuglicu veličine trešnje koja je ovisno o prilici određene boje. Također postoje i igle koje s jedne strane imaju lepezasti završetak uz čiji je širi rub pričvršćen niz lančića ili metalnih resica koje slobodno padaju. Sljedeći ukras dolazi u obliku češljica polukružnog oblika s veoma gustim zubcima koji je bogato izrezbaren ili pak ukrašen sitnim apliciranim cvjetićima. Češljici i štapići obično dolaze u paru. Češljici i štapići (*kogai*) od kornjačevine ili lakiranog drveta utaknuti u punđu nemaju funkciju pridržavanja pramenova kose već služe kao ukrasi (Slika 21). Cvjetovi od raznovrsnih materijala i načina izrade također su temeljni ukras za kosu kao i raznovrsne vrpce i komadići tkanine koji se upliću ili omataju oko punđe. Posebnu pozornost privlače ukrasi koji su sačinjeni od traka sitnih svilenih cvjetova (*shidare*) koji padajući sežu gotovo do ramena ili tiho zveckaju kada su izrađeni od tankih metalnih pločica ili lančića (bira bira). Uz određenu frizuru stavlja se i točno određena kombinacija ukrasa no koje će se boje koristiti ili koji primjerice motivi cvjetova ovisi prije svega o prigodi. Tako primjerice gledajući samo ukrase možemo znati koji je mjesec ili doba godine te da li se gejša ukrala za obilježavanje nekog posebnog događaja ili datuma. Također možemo prepoznati gejšin status prema nekim ukrasima u njevoj frizuri. Bez obzira o kojem primjerku je riječ, svi su vrhunske ručne izrade i gejšama predstavljaju veliku vrijednost pogotovo stoga što za razliku od većine kimona koje svakodnevno nose uz lepeze čine jedino privatno vlasništvo, dok je sve ostalo u vlasništvu kuće za koju gejša radi.

Slika 21. Fotografija je primjer dvojnog seta (*kogai*) iz 1920-ih godina od lakiranog drveta, s motivom bambusa i bobica

3.3. Šminka

Važan dio gejšinog izgleda čini sama šminka. Prepoznatljivo bijelilo lica, prsa i vrata postiže se nanošenjem rižinog praha preko prethodnog sloja voska ili ulja. Tanka linija uz rub kose ostaje neobojana što stvara iluziju maske kao i linije na stražnjem dijelu vrata koje djeluju erotično promatraču. Postoje razlike u detaljima šminke između gejša pripravnica i punopravnih gejši. Pripravnice u toku prve tri godine obuke gotovo konstantno nose cjelokupnu šminku dok se ona kasnije smanjuje da bi je kao gejša nosile samo u toku posebnih ceremonija ili u toku plesa. U početku obuke pripravnice boje donju usnu djelomično dok je gornja potpuno bijela. U kasnijoj fazi boje i gornju usnicu smanjenih kontura da bi kao punopravne gejša bojile obje usnice u gotovo stvarnom obliku. Starije gejša nose neupadljivu šminku. Boja obrva, obraza i kutova očiju je ružičasta, u početku te napadna da bi se napredovanjem u status smanjivala. Osim ružičastom obrve i oči se iscrtavaju crnom linijom (Slika 22).

²⁸ Samuraji su bili privilegirana [plemička](http://hr.wikipedia.org/wiki/Samuraji) vojnička [kasta](http://hr.wikipedia.org/wiki/Samuraji) (klan) [feudalnog Japana](http://hr.wikipedia.org/wiki/Samuraji) do revolucije 1868. godine. (<http://hr.wikipedia.org/wiki/Samuraji>)

²⁹ <http://en.wikipedia.org/wiki/Kanzashi>

Slika 22. Crteži prikazuju promjenu šminke kronološki s napredovanjem u obuci. Prva dva crteža prikazuju šminku za pripravnice dok se gejše šminkaju poput primjera na druga dva crteža.

3.4. Obuća

Tradicionalna japanska obuća uz male varijacije ista je za oba spola, odrasle i djecu. Japanci su se obavezno izuvali prilikom ulaska u zatvorene prostore te u pravilu koristili obuću samo za hodanje po prljavim površinama. *Tabi* su sniježno bijele čarapice razdvojenih prstiju koje se nose za boravak u kući te uz natikače pri izlasku. Bočno imaju niz gumbića kako bi što tjesnije stajale uz nogu (Slika 23). *Zori* su natikače koje se nose izvan kuće. Izrađene su od tkanine, kože, biljnih vlakana. Visina pete varira od 2.5-5cm ovisno uz koji se kimono nose, s kojim moraju biti usklađene bojom (Slika 24). *Geta* su drvene natikače sa specifičnom duplom petom (Slika 25). *Okobo* je naziv za natikače koje nose *maiko* koje su osim zvonca koja su ugrađena u platformu kako bi pri hodu zveckala, karakteristične po većoj visini nego one koje nosi *geiko* (Slika 26).

Slika 23. Fotografija je primjer čarapa *tabi* gdje je jasno vidljiva razdvojenost palca od ostalih prstiju i sitni gumbići sa strane.

Slika 24. Fotografija prikazuje *zori* od biljnih vlakana

Slika 25. Fotografija prikazuje *geta* natikače s izrezbarenim ukrasima iz 1930. godine

Slika 26. Fotografija je primjer *okobo* natikača ukrašenih motivima ždralova

4. ANALIZA LIKOVA IZ KNJIGE I FILMA, TE NJIHOV SHEMATSKI / TABLIČNI PRIKAZ

Tablica je rađena u svrhu bolje vizualizacije pojedinih likova i njihove međusobne interakcije, te lakšeg praćenja tijeka radnje. Podaci u tablicama podijeljeni su na citate iz knjige koji sadrže opise likova i njihove odjeće, poredane prema poglavljima knjige. Potom kratke opise izgleda likova iz filma prema scenama koje se podudaraju s poglavljima iz knjige s pokojim primjerom fotografija iz filma.

DRUGO POGLAVLJE-DOGAĐAJI U SELU YOROIDO I KOD GOSP.TANAKE (gradić Senzuru)

„Satsu bi također ponekad došla odjevena u grubu haljinu za kupanje koju je sama sašila od očeve stare ribarske odjeće." str.23.(Chiyo se kupa gola zbog svoje dobi.)

„vjerovala sam da on zna stvari koje ja neću nikad znati,da je otmjeniji nego što ću ja ikada biti i da je njegov modri kimono elegantniji od svega što ću ja imati ikada prilike nositi."str.25.(Chiyo o Tanaki)
(Kada pođu s gosp.Tanakom djevojčice imaju samo seljačke košulje na sebi i gaćice, bosonoge, ostala se odjeća ne spominje.)

„Njezina je odjeća bila mnogo otmjenija od moje i na nogama je imala *zori*..." str.33.(Chiyo o Kuniko)

"Kosa joj je bila ukrašena visećim zelenim cvijetom vrbe i na sebi je mala kimono nježno ružičaste boje s bijelim cvijetovima posutim po njemu poput kolaža. Široki *obi* koji joj je bio svezan oko struka bio je narančaste i žute boje."(Chiyo o nekoj ženi,vjerojatno gejši u čajani gdje je zalazio gosp.Tanaka)str.34.

"Nijedna žena u Yoroidu nije posjedovala nešto otmjenije od obične pamučne ili možda lanene haljine, s jednostavnim tamnomodrim uzorkom."str.34.

LIKOV I	PODACI IZ FILMA
GOSPOĐA MRDALO	
KUNIKO-kćer gospodina Tanake	

TREĆE POGLAVLJE-YOROIDO I ODLAZAK NA PUT ZA KYOTO(1930.GOD.)

„...neobično uske građe u krutom kimonu..."str.39.(o gosp.Bekku)

„A tamo je, na stepenici iznad ulaznog prostora, upravo uvlačeći noge u lakirane *zori*, stajala neka izvanredno lijepa žena u kimonu koji je bio ljepši od bilo čega što sam ikad zamišljala u svojim maštanjima. Bila sam zadivljena kimonom one mlade, zubate gejše u gradiću Sensuru, ali ovaj je bio plav kao voda, s krivudavim linijama boje bjelokosti koje su oponašale riječnu struju. Svjetlucava, srebrnasta pastrva poskakivala je u struji, a površina je vode bila prošarana zlatnim krugovima gdje god ju je doticalo meko, zeleno lišće jednog stabla na obali. Uopoće nisam sumnjala u to da je kimono satkan od čiste svile. Baš kao i *obi*, ukrašen vezom u nijansama blijedo zelene i žute boje. No,ta odjeća nije bila jedino što je na njoj bilo izvanredno; lice joj je bilo premazano

nekakvom toplom bijelom bojom i sličilo je na oblak osvjetljen suncem. Njezina kosa, očešljana u uzdignute režnjeve,s jala je poput laka i bila je pričvršćena ukrasima od izrezbarenog jantara i jednom ravnom kopčom, s koje su visjele uske srebrne rese što su se ljeskale i treperile svaki put kad bi pomaknula glavu."str.44.(Chiyo o Hatsumomo.)

„Zatim mi je dala jednu haljinu, koja je bila od grubo tkanog pamuka s vrlo jednostavnim tamnomodrim uzorkom, ali je sasvim sigurno bila elegantnija od svega što sam ikad dotada imala na sebi."str.47(prva odjeća koju je dobila, pretpostavljam namijenjena za služinčad).

„Pred mojim zamućenim pogledom Majčin je žuti kimono postajao sve nejasniji."str.51.

LIKОВИ	ПОДАЦИ ИЗ ФИЛМА I PRIMJER FOTOGRAFIJE IZ FILMA
GOSP.BEKKU	polucilindar, pelerina
HATSUMOMO	Hatsumomo kada je Chiyo prvi put vidi (http://outnow.ch/Movies/2005/MemoirsOfAGeisha/Bilder/movie.fs/15,10.09.2012.) (http://www.sonypicturesmuseum.com/uploads/img/side_photo/geisha2_02big.jpg,12.11.2012.) kasnije ima crveni kimono s rijetkim, linijskim bijelim motivom, crni <i>obi</i> , periku, a za spavanje, svijetlo crveni kimono na vezanje bez <i>obija</i> , raspuštena kosa
TETICA	štap, kimono na crno-sive široke okomite pruge, svjetliji <i>obi</i> , jednostavna punđa, kasnije svjetlije smeđi kimono s bjelkastim uzorkom lišća i cvijeća
MAJKA	puši cigaretu na dugom cigaršpicu, okrugle naočale, crni kimono s velikim blijedim motivima, tamni <i>obi</i> , finija obla punđa i štapičasti ukras
BUČA	grubi smeđe prugasti kimono, male punđice poviše ušiju, pojas za ravno držanje
CHIYO	dobiva svijetlo sivi kimono i prljavonarančasti <i>obi</i> , crne <i>tabi</i> , nosi pletenicu

ČETVRTO POGLAVLJE-POČETAK OBUKE NAKON MJ.DANA

„...prvi put sam obukla bijelu i modru haljinu učenice. To je bila obična haljina od nepostavljenog pamuka, krojena poput ogrtača za kupanje i ukrašena dječjim kvadratičastim uzorkom."str.60.

„Sve su imale iste frizure mladih gejša početnica-ta se frizura zove *wareshinobu*..."str.63.

LIKОВИ	ПОДАЦИ ИЗ ФИЛМА
CHIYO	crno-bijeli kimono velikog raster uzorka u obliku sača, crni <i>obi</i> svezan u mašnu, bijele <i>tabi</i> , <i>geta</i>
BUČA	ista odjeća
BAKICA	crveno-bijeli rasterski uzorak na kimonu, sijeda
MAJKA	tamnoplavi kimono, crveni <i>obi</i>
HATSUMOMO	bijelo-ljubičasti kimono, crveni podkimono, jarko ljubičasti <i>obi</i> (http://www.sonypicturesmuseum.com/uploads/img/side_photo/geisha1_01big.jpg,12.11.2012.)
HATSUMO-MIN	<i>haori</i> s bijelim velikom motivom poput grba, tamne, uže hlače
LJUBAVNIK	

PETO POGLAVLJE-PROMATRANJE HATSUMOMINOG OPREMANJA ZA IZLAZAK

„Na sebi je imao kimono kaput s tankim prugicama i kimono hlače.“str.68.(o Awaijumiju)
„Moram ti reći nešto o vratovima u Japanu...Naime, japanski su muškarci, u pravilu, vrlo osjetljivi na ženski vrat i grlo...To je razlog zbog kojeg gejše zabacuju ovratnike svojih kimona tako nisko da se pogledu otkriva gornji dio kralježnice...Tetica je na stražnji dio Hatsumomina vrata naslikala kistom crtež koji se zove *sanbon-ashi-*, tri noge“. Time se postiže vrlo dramatičan učinak, jer imaš osjećaj da голу kožu gejšina vrata gledaš kroz šiljaste vrške bijele ograde...Ustvari gejše ostavljaju uski pojas gole kože, neposredno uz liniju kose, čime se još više naglašava izvještačenost našminkana lica pa ono podsjeća na masku kakvu glumci nose u *No* drami.“str.71.
„...postoji velika razlika između kimona neke kućanice i kimona gejše. Kad neka kućanica oblači kimona ona koristi svakojake jastučice kako bi spriječila da joj se haljina neprivlačno nabire u struku i zbog toga joj tijelo na kraju dobiva savršeno cilindričan oblik poput drvenog stupa u hramu. Međutim gejša tako često oblači kimono da joj jastučici gotovo uopće nisu potrebni i nabiranje za nju ne predstavlja nikakav problem. Obje započinju presvlačenje tako da sa sebe svuku ogrtač za šminkanje i preko golih bokova omotaju komad svile-mi to zovemo *koshimaki*, ogrtač za bokove. Nakon toga slijedi potkošulja kratkih rukava, koja se vezuje trakicama u struku i zatim mali, oblikovani jastučić za bokove, s trakama s kojim se pričvršćuje na željenom mjestu...Sve je ovo skriveno pogledu kada je žena potpuno odjevena. Međutim,sljedeći komad odjeće, pothaljina, nije zapravo upoće donja odjeća. Kad gejša izvodi ples, katkad čak i dok hoda ulicom, može podignuti rub kimona lijevom rukom kako joj nebi smetao. Time otkriva pothaljinu sve do koljena i tako znaš materijal i uzorak pothaljine mora biti u skladu s kimonom. U stvari vidi se i ovratnik pothaljine...Jedna od Tetičinih dužnosti u okiyi bila je prišivanje čistog svilenog ovratnika na podhaljinu...Gejše početnice nose crveni ovratnik.“ „...Uz to je na nogama imala bijele čarapice koje mi zovemo *tabi* i koje se kopčaju sa strane sitnim pucetima kako bi bile pripijene uz nogu. Kimono je uvijek iste dužine bez obzira tko ga nosi, tako da se uvijek, suvišak tkanine mora složiti ispod pojasa. No glavni je zadatak garderobijera bio vezanje *obija*...*Obi* poput ovog koji je nosila Hatsumomo dužinom odgovara dvostrukoj visini odraslog muškarca, a širok je kao ženska pleća. Kad je omotan oko struk, pokriva dio od prsne kosti do ispod pupka...za pravilno oblikovanje čvorova nužno je upotrijebiti i nekoliko jastučića. Njezin je kimono bio od brokata u nijansama smeđe i zlatne boje. Ispod struka dvije su srne u smeđim bojama jeseni njuškale jedna drugu, a iza njih su zlatne i hrdaste mrlje tvorile uzorak otpalog lišća na šumskom tlu. *Obi* je bio boje šljive s utkanim srebrnim nitima.“ str.72. i 73.

LIKIVI

PODACI IZ FILMA

AWAIJUMI-radi u uredu za registraciju gejša

ŠESTO POGLAVLJE-UNIŠTAVANJE MAMEHINOG KIMONA

„Vijugajući od donjeg dijela do struka dizala se prekrasna loza napravljena od više debelo lakiranih niti konca, skupljenih zajedno i prišivenih za tkaninu. Lišće koje je raslio iz nje izgledalo je kao da polagano blijedi i suši se na jesenskom vjetru, te čak pomalo žuti.“str.81.

SEDMO POGLAVLJE-ČAJANA I SUSRET SA SESTROM

„Bila je odjevena u lijepi modri kimono s jednostavnim sivim uzorkom.“(sluškinja u čajani)str.89.
„Upravo je vezivala pojas sprijeda kao i one žene koje sam vidjela na putu ovamo.“(prostitutke tako nose,ovo se odnosi na Satsu).str93.

LIKIVI

PODACI IZ FILMA

HATSUMOMO

crveni kimono i narančasti podkimono

SATSU

tirkizno plavi kimono s leptirima

OSMO POGLAVLJE-BIJEG

„Da Buča nije klečala u prednjem predsoblju, uzela bih par drvenih cipela kojima smo se služile za hodanje po zemljanom prolazu. Ovako sam uzela cipele koje su služile za odlazak do zahoda na katu. Te cipele nisu bile čvrste imale su samo jedan poprečni kožni remenčić koji ih je držao na nozi.“str.104

LIKОВИ	ПОДАЦИ ИЗ ФИЛМА
ЛИЈЕЧНИК	sako, hlače, šešir smeđe boje
TETICA	tamnozeleni kimono s rijetkim, sitnim, bijelim cvjetovima

DEVETO POGLAVLJE –UPOZNAJE PREDSJEDNIKA NA MOSTU

„jedan je češalj bio od crnog laka u obliku zalazećeg sunca, s cvjetićima naslikanim zlatnom bojom oko vanjskog ruba, a drugi štapić od svijetlog drveta s kuglicom jantara na vrhu pričvršćenom između 2 bisera.“str.119.
(češljevi druge gejše koje je Hatsumomo zabunom uzela)

LIKОВИ	ПОДАЦИ ИЗ ФИЛМА I PRIMJER FOTOGRAFIJE IZ ФИЛМА
PREDSJEDNIK	Predsjednik i mala Chiyo kod mosta (http://outnow.ch/Movies/2005/MemoirsOfAGeisha/Bilder/movie.fs/15,10.09.2012)
1.GEJŠA U PRATNJI	jednobojni blijedo-zeleni kimono, šareni <i>obi</i>
2.GEJŠA U PRATNJI	jednobojni blijedo ljubičasti kimono, svijetli suncobran

DESETO POGLAVLJE-BAKIČINA SMRT,UPOZNAVANJE S MAMEHOM

„...dok sam odlagala *ro* pothaljine-one od lagane svile za ljeto-i iznosila *hitoe* potkošulje-one bez podstave ,koje se nose u rujnu...“str.127.

JEDANAESTO POGLAVLJE-DOGOVORI MAJKE I MAMEHE

LIKОВИ	ПОДАЦИ ИЗ ФИЛМА
MAMEHA	dolazi s kišobranom, rukavicama, u zelenom ogrtaču s krznanim ovratnikom, maslinasto zeleni kimono i hrđasti <i>obi</i> ,jednostavna punđa ,malo šminke
MAJKA	bijeli kimon s plavim i crvenim, velikim kvadratima, no dočeka Mamehu u kimonu na široke sivo-crne pruge i <i>obiju</i> sa sitnijim prugicama u crveno-bijeloj kombinaciji
CHIYO	sivi kimono s bijelim obrubom
HATSUMOMO	jarkoljubičasti kimono, razvezan, podkimono blijedonarančast
BUČA	razvezan narančasti kimono

DVANAESTO POGLAVLJE-OPIS ŠKOLSKE OBUKE I ODNOSA S *DANNOM*

LIKОВИ	ПОДАЦИ ИЗ ФИЛМА
CHIYO	jednoboju plavu <i>haori</i> , blijedo kremasti kimono na sitne pruge,crvenkasti <i>obi</i> , u školi ima crno-bijeli kimono, ali je motiv drugačije nego kod dječjeg ,sitniji
BARUN	kod Mamehe ima camel boje uski kaput, crni šešir, leptirku
MAMEHA	jednobojni blijedo žuti kimono, raspuštenu kosu, u kupalištu imaju bijelo platno oko tijela i bijele krpe s plavim rubnim motivom s koje vjerojatno koriste pri higijeni tijela

SLUŠKINJA	bijeli zaštitni odjevni predmet poput kute, a ispod tamni jednobojni kimono
-----------	---

TRINAESTO POGLAVLJE-1934.BUČA POSTAJE GEJŠA PRIPRAVNICA(CHIYO IMA TADA 14.)

„...vratila se predvečer s frizurom mlade gejše,takozvanom *momoware*, što znači raspolovljena breskva.“str.169.(Bučina frizura)

„Na sebi je imala veličanstveni crni kimono s znakom *okiye* Nitta i *obi* boje šljive, protkan zlatnim nitima.“Sluškinje su pridržavale Buču za ruku dok je uvlačila stopala u visoke drvene natikače koje mi zovemo *okobo* i koje predstavljaju dio odore gejše pripravnice.“str.170.

„...preobukla u kimono od modre svile s uzorkom u obliku sićušnih kotača crvene i jarkožute boje.“... vezala oko pasa intenzivno zeleni *obi*...“str.171.(njen prvi kimono, koji joj Mameha odijeva da u njemu vježba)

LIKОВИ	PODACI IZ FILMA
BUČA	posebna frizura, narančasto-crveni <i>obi</i> , kimono zelenih i narančastih tonova, tamnozeleni <i>haori</i> s bijelim cvijećem
HATSUMOMO	crni kimono s zlatnim obrubom, zlatni <i>obi</i> , krznjeni dugi ogrtač
MAJKA	crni kimono s grbovima, <i>haori</i> s motivom velikih horizontalnih pruga
TETICA	crni kimono s grbovima
CHIYO	sivi kimono i <i>obi</i>
PREDSJEDNIK	bijela košulja, tregeri na hlačama

ČETRNAESTO POGLAVLJE-CHIYO POSTAJE PRIPRAVNICA-POSTAJE SAYURI

„Kad mi je naposljetku kosa bila jednolično navoštена, frizer mi je prebacio natrag prednju polovicu kose i složio je navrh glave u veliki čvor nalik na jastučić za pribadače. Kad bi se taj jastučić za pribadače pogledao sa stražnje strane,u sredini se vidio prorez, kao da je raspolovljen, odatle je potekao naziv frizure; raspolovljena breskva.“

„Taj čvor ...,oblikuje se omatanjem kose oko komada tkanine. Straga u prorezu, tkanina ostaje vidljiva i može biti bilo koje boje, tkanja ili uzorka, ali u slučaju gejše pripravnice barem nakon jednog određenog trenutka u njenom životu, uvijek je crvena svila.“str.180.

„Mlade se djevojke naime odijevaju mnogo kićenije od starijih gejša što znači življe boje i upadljivije tkanine, ali i duži *obi*. Zrela žena nosi *obi* vezan na leđima u uredan mali čvor u obliku kutije koji mi zovemo bubanj, što ne zahtjeva mnogo tkanine. Djevojke ispod dvadeset godina vežu *obi* na gizdaviji način, a u slučaju gejše pripravnice čvor *obija* ima upravo dramatične razmjere: to je takozvani *darari -obi* ili viseći *obi*, svezan visoko, gotovo u visini lopatica, dok mu krajevi vise do malo iznad poda i ma koliko da je kimono živih boja, *obi* je gotovo uvijek još upadljivije obojan. Kad neka gejša pripravnica hoda ulicom ispred tebe, neće ti upasti u oči njen kimono, nego dugački *obi* jarkih boja, a od kimona ćeš vidjeti samo mali rub preko ramena i sa strane. Kako bi se postigao takav učinak, *obi* mora biti dugačak da razmotan dopire od jednog kraja sobe do drugog. Ali hodanje ne otežava duljina *obija*, nego njegova težina, jer je gotovo uvijek napravljen od teškog svilenog brokata.“

„...kimono je sam za sebe težak s dugačkim, obješenim rukavima. Ne mislim tu na uobičajeno širok rukav koji visi ispod ruke. Možda si primjetio kako kad žena u kimonu podigne ruke, tkanina ispod ruku tvori nešto kao obješeni džep. Taj je džep ili *furi*,...na kimonu gejše pripravnice osobito dugačak. Ako djevojka ne pazi vući će joj se po zemlji.“str.182.

„Izvezeni zmaj ovijao se oko donjeg dijela mog kimona, od ruba haljine do sredine bedra. Griva mu je bila istkana od niti lakiranog crvenog konca. Pandže i zubi bili su od srebra, a oči od zlata, pravog zlata.“str.183.

LIKОВИ	PODACI IZ FILMA PRIMJER FOTOGRAFIJA IZ FILMA
CHIYO-SAYURI	Sayuri i Mameha na ulici kada Sayuri uči hodati (http://www.costumersguide.com/geisha/misc3.jpg.10.09.2012.) Sayuri se predstavlja kao <i>maiko</i> (http://www.costumersguide.com/geisha/misc12.jpg.10.09.2012.) dok vježbaju s lepezama kod Mamehe nose poluprozirni bijeli kimono, za vježbanje u školi svaka pripravnica ima blijedi kimono i izražajni <i>obi</i> , crvenu vrpču u pundama, dok spava ima blijedi kimon cijeli dezeniran

MAMEHA	svjetliji tonovi kimona (plava, boja leda)
HATSUMOMO	u školi ima jednobojni plavi kimono, ciglasti <i>obi</i> , a u čajani bjelkasti i tamni <i>obi</i>
FRIZERI	zaštitni bijeli jednodjelni komad preko odjeće sa stisnutim dijelom oko ruke
BARUN	u čajani ima sitnokarirano odijelo u krem tonovima
OSTALI MUŠKARCU U ČAJANI	tamna odijela ili maslinastozelene vojne uniforme
BUČA	u čajani nosi crni kimono s velikim kontrastnim dezenom i crven narančasti <i>obi</i>

PETNAESTO POGLAVLJE-MAMEHIN DANNA

„...svjetlozelene potkimono i žuto-hrđavosmeđi kimono s uzorkom borovih stabala oko donjeg ruba.“str.205.
(Chiyo odijeva pri susretu s barunom)

ŠESNAESTO POGLAVLJE-SUMO BORBA

„Kimono koji mi je pripremila za taj dan bio je najljepši od svih koji mi je dotad posudila: od narančaste svile, sa srebrnim slapom koji se od koljena nadalje slijevao u sivoplavo more. Kroz slap su provirivale smeđe stijene, a u podnožju su ležale naplavljene kvrgave grane, izvezene lakiranim koncem.“str.214.

„...ali još sam se više začudila kad se ona „...presvukla u jedan prilično jednostavan kimono u boji planinskog krumpira, posut svjetlo sivim, kosim crtama.“(Mameha nosi neupadljivu odjeću kako bi dodatno stavila Sayuri u prvi plan)str.215.

„Svuda oko nas bili su glatko izbrijani mladići, kose očešljane na razdjeljak, a neki su nosili naramenice kojima su pridržavali hlače.“str.215.(izvan Giona, nosi se zapadnjačka odjeća).

LIKovi	PODACI IZ FILMA
VOZAČ RIKŠE	tamna <i>haori</i> s bijelim motivom, veliki crni šešir poput suncobrana, uske hlače
SAYURI	sivoplavi kimono, crveni podkimono
MAMEHA	ciglasti kimono s velikim žutim krizantemama
KORIN	ljubičasto crni kimono s velikim horizontalnim prugama
HATSUMOMO	crveni kimono, tamni <i>obi</i>
PREDSJEDNIK	krem odijelo, tamna kravata
NOBU	duža kosa, smeđe odijelo, bordo kravata

SEDAMNAESTO POGLAVLJE-SUMO BORBA-UPOZNAVANJE NOBUA

OSAMNAESTO POGLAVLJE-SUSRET S DOKTOROM RAKOM I UCHIDA-SANOM(SLIKAROM)

„...jedan kimono od teže jesenske svile u grimiznoj i žutoj boji, s uzorkom otpalog lišća rasutog po polju zlatnožute trave...“str.235.(kimono s rupom)

LIKОВИ	ПОДАЦИ ИЗ ФИЛМА
SAYURI	jednobojni svijetli kimono, crveni podkimono, za doktora ima blijedo rozi kimono s plavim cvijećem
MAMEHA	blijedosivi kimono s bambusovim lišćem
DOKTOR RAK	bijela kuta, ispod tamno odijelo

DEVETNAESTO POGLAVLJE-ZADOBIVANJE NAKLONOSTI POTENCIJALNIH DANNA

„...obukla me je u kimono ledenoplave boje s rubom izvezenim raznobojnim vrpcama...(za posjet slikaru)str.253.

DVADESETO POGLAVLJE- SAZNAJJE O MIZUAGE OBREDU(PODJELA EKUBO KOLAČIĆA)

LIKОВИ	ПОДАЦИ ИЗ ФИЛМА
SAYURI	blijedozeleni kimono, svijetli <i>obi</i>
MAMEHA	tamni kimono
HATSUMOMO	kimono s crnosrebrnim dijagonalnim linijama
BUČA	blijedozeleni kimono, crveni podkimono, <i>obi</i> s velikim romboidnim uzorkom

DVADESETPRVO POGLAVLJE-NA BARUNOVU IMANJU

„...najveličanstveniji kimono u zbirci onaj zamišljen da oponaša krajobraz grada Koba, koji leži na strmoj padini brda što se spušta u more. Krajolik je započinjao na ramenima s oblacima i modrim nebom; koljena su predstavljala obronke, a ispod njih suknja se produžavala u dugačku povlaku prikazujući plavozelenu površinu mora, prošaranu prekrasnim zlaćanim valovima i sićušnim brodicama.“str.283.(kimono iz barunove kolekcije)

DVADESET DRUGO POGLAVLJE-ZABAVA U BARUNOVOM LJETNIKOVU POVODOM FESTIVALA PROCVALIH TREŠANJA (GRAD HAKONE)

„...prekrasnu tamnu tkaninu s lakiranim nitima i srebrnim vezom.“

„Na njemu su srebrne ptice letjele preko noćnog neba iznad tajanstvenog krajolika s tamnim drvećem i stijenama što su se uzdizale s donjeg ruba haljine“str.293.(kimono koji joj daruje barun)

„...razvezao mi *datejime* pojas oko struka ispod *obija*.“str.295.

LIKОВИ	ПОДАЦИ ИЗ ФИЛМА I PRIMJER FOTOGRAFIJE IZ ФИЛМА
GOŠĆE	zapadnjačka odjeća, tanke haljine cvijetnih uzoraka
GOSTI	frakovi, cilindri
SAYURI	.Sayuri i Predsjednik na barunovom imanju (http://www.costumersguide.com/geisha/party1.jpg,10.09.2012.)
PREDSJEDNIK	

DVADESET TREĆE POGLAVLJE-PLESOVI STARE PRIJESTOLNICE

„Sve smo bile odjevene u identična žuto-crvena kimona s narančastim i zlatnim *obijima*, tako da je svaka od nas izgledala kao treperava slika sunčane svjetlosti.“str.300. i 301.(zajednički nastup)
 „Moj je kostim bio prekrasan ružičasti kimono s crtežom vode u sivoj boji, a u rukama sam držala vrpce plave svile koje su simbolizirale mrežkanje vode iza mene.“(solo nastup)str.301.

LIKОВИ	ПОДАЦИ ИЗ ФИЛМА I PRIMJER FOTOGRAFIJE IZ FILMA
SAYURI	visoke crne <i>okobo</i> , raspuštena kosa, veliki ogrtač bijele boje, bijeli kimono s dugim šlepom i crvenom podstavom, suncobran, kasnije kimono boje leda, <i>obi</i> u više boja
MUŠKARCU	leptirke, smokinzi
MAMEHA	sivoljubičasti kimono, <i>obi</i> boje starog zlata
HATSUMOMO	crni kimono s grbovima, crveni <i>obi</i>

DVADESETČETVRTO POGLAVLJE 1935. *MIZUAGE*

„Ja sam bila odjevena u najsvečaniju odoru gejše pripravnice: crni kimono s pet kruna i crvenu pothaljinu, jer je crveno boja novih početaka.“str.316.
 „Pripravnice koje su prošle kroz *mizuage* drugačije češljaju kosu, a ispod punde umjesto šarene nose, crvenu svilenu vrpču.“str.321.

LIKОВИ	ПОДАЦИ ИЗ ФИЛМА
MAJKA	crni kimono s rijetkim motivom bijelih kružića u spirali
BUČA	crveni kimono s bijelim detaljima
SAYURI	za <i>mizuage</i> ima crveni podkimono, posebnu frizuru
HATSUMOMO	zeleni kimono s narančastim cvijećem pri dnu

DVADESET PETO POGLAVLJE 1938. POSTAJE GEJŠA S 18 GOD.

„Mi tu promjenu statusa zovemo preokretanjem ovratnika zato što pripravnica nosi crveni, a gejša bijeli ovratnik.“str.327.

DVADESET ŠESTO POGLAVLJE-GENERAL TOTTORI-NJEN *DANNA*, A YASUDA AKIRA LJUBAVNIK 1939.

„Bacio je svoj fedora šešir na strunjače...“str.346.(Yasuda)

DVADESET SEDMO POGLAVLJE HATSUMOMO NAPUŠTA OKIYU

DVADESET OSMO POGLAVLJE 1944.ZATVARANJE GIONA, PROGON

„...jer sam na sebi imala samo svoju seljačku odjeću i preko nje prebačen debeli šal-nitko nije više danju oblačio kimono.“(sveopća kriza i nestašica)str.379.

„Negov se pamučni kimono rastvorio, otkrivajući pogledu koščata prsa...“str.380.(general Tottori)

„Donedavno on je sa svojom ženom i kćeri izrađivao prekrasna kimona u *Yuzen stilu*,kojima se proslavio.“(Arashino Isamua)str.386.

„Zatim sam uvukla noge u visoke drvene *geta* natikače koje sam nosila zbog snijega...“str.386.

LIKОВИ**PODACI IZ FILMA****GEJŠE**sivo, smeđi tonovi *haori* i kimono ,bez ukrasa**DVADESET DEVETO POGLAVLJE 1945. KRAJ RATA I TRI GODINE KASNIJE
SUSRET S NOBUOM ZBOG POVRATKA U GION****LIKОВИ****PODACI IZ FILMA**

SAYURI

rubac, vrečaste hlače, tamne boje odjeće

NOBU

sivi šešir, šal, crni kaput

AMERIČKI VOJNICI

krem uniforme

MAMEHA

jednostavan, skroman, sivi kimono

BUČA

Buča u post-ratnom izdanju
(<http://www.costumersguide.com/geisha/pumpkin1.jpg>,10.09.2012.)

TETICA

pepeljasto sivi kimon sitnog brokatnog uzorka

TRIDESETO POGLAVLJE-ZABAVLJANJE MINISTRA SATOA

„Na sebi sam imala kimono šal i nosila sam lakirani kišobran“str.405.

TRIDESET PRVO POGLAVLJE

„Ja sve do sada nisam pravo pogledala Buču, ali sad sam vidjela da na sebi ima jedan pepeljastosivi kimono, koji je ispod struka bio posut blistavim zlatnim točkicama koje su zapravo bile izvezene krijesnice, dok su u pozadini bile naslikane planine i voda, obasjana mjesecom.“str.418.

(Buča je kimono posudila, a bio je mnogo ljepši nego Mamehin i Sayurin)

TRIDESET DRUGO POGLAVLJE-MINISTAR ŽELI BITI NOVI DANNA, A I NOBU

TRIDESET TREĆE POGLAVLJE-IZLET NA OTOK AMAMI-ZAVOĐENJE MINISTRA I BUČINA IZDAJA

„Namjerno sam obukla jednu sivu pothaljinu koju nisam voljela...-i jedan sivo ljubičasti kimono od tanke svile ,kao i neosjetljivi ,srebrnasti *obi*.“str.455.(za suret s ministrom)“ Glava mi je također bila okrenuta u stranu ,jer mi je kosa bila očešljana u frizuru poznatu kao *tsubushi shimada*, s golemom pundom na zatiljku...“str.455.

LIKОВИ	ПОДАЦИ ИЗ ФИЛМА
SAYURI	putuje u srebrno-sivom kimonu i obiju iste boje, na kupanju svi imaju iste ogrtače s cvjetnim i motivom crnim mrljicama
PREDSJEDNIK	kompletno mliječno-bijelo odijelo
NOBU	isto
MAMEHA	slično kao Sayuri
BUČA	šareni kimon krupnog uzorka po cijeloj površini, rozi <i>obi</i>

TRIDESET ČETVRTO POGLAVLJE-SUSRET S PREDSJEDNIKOM

„Kasno popodne odjenula sam žuti kimono od tanke svile sa zelenom pothaljinom i *obijem* duboko modre boje ,protkanim zlatnim nitima.“str.460.

LIKОВИ	ПОДАЦИ ИЗ ФИЛМА
PREDSJEDNIK	tamno odijelo
SAYURI	kimono u žutim jesenskim tonovima i motivom lišća

TRIDESET PETO POGLAVLJE-ŽIVOT S PREDSJEDNIKOM**5. OPASKE NA KOSTIMOGRAFIJU FILMA:**

Iako nagrađen u tri kategorije film, se našao na meti kritičara te su mnogobrojne kritike iskazane na račun kostima. Tekst na internetskoj stranici³⁰ (koji je dio njemačke stranice o gejšama gdje su kritički osvrti na kostime detaljno objašnjeni i potkrepljeni fotografijama) u globalu ukazuje na pogreške kojih kako se navodi ima više nego točnih interpretacija. Pitam se kako s jedne strane film osvaja nagradu za kostimografiju dok ga s druge strane oštro kritiziraju. Vjerujem da si kostimografkinja s tolikim iskustvom i reputacijom ne bi dozvolila kardinalne pogreške. Vjerojatno je veća težnja bila na stvaranju adekvatnog ozračja i emocionalnog naboja kroz kostime, nego na zornom preslikavanju izgleda i ponašanje gejša. Na temelju podataka koje sam prikupila u toku istraživanja za ovu mapu i sama primjećujem određene pogreške koje su možda slučajne ili svjesne, te ih ovdje navodim:

1. Hatsumomo u *okiya* u više scena nosi kimono na ležeran način, odnosno nije potpuno odjevena i spremna za izlazak, ali kimon koji ima na sebi nije za nošenje po kući. Budući da gejša nisu vlasnice kimona već *okiya* u kojoj žive tako nešto joj ne bi bilo dozvoljeno, te bi takav kimono skinula odmah po povratku i obukla tek neposredno pred izlazak npr.u sceni gdje zatiče Chiyo u svojoj sobi kako dodiruje njenu šminku.
2. Hatsumomoin izgled osobito kosa nisu u skladu s japanskom kulturom i pojmom pristojnog izgleda. Čak i na ulicu izlazi raspuštene i neuredne kose npr.scena gdje ugleda plakat s Sayurinim likom. Čak i u čajani nosi frizuru s pramenom kose koji slobodno pada van punde što se nikako ne može dogoditi. Razlog tome mogu pronaći u težnji kostimografkinje da prikaže Hatsumomo kao buntovnicu.Također primjećujem da često nosi crvenu boju koja naglašava njenu agresivnost, dok drugi likovi ne nose crvenu kao boju gornjeg kimona.
3. Mameha je gejša, ali u većini scena nema adekvatnu šminku, npr. u sceni gdje su ona i Sayuri u čajani, uz Hatsumomo i Buču ona jedina nema izbijeljeno lice. Čak ni pri Sayurinom prvom predstavljanju. Njena frizura je također vrlo jednostavna u toku cijelog filma poput punde koju nosi Majka. Ako je pretpostavka da se njen lik želi

³⁰ <http://www.hanamachi.de/Filmkritik%20-%20Die%20Geisha.html> (13.09.2012.)

prikazati kao blag i neutralan, odjećom je često preslična Sayuri. U scenama gdje boravi sa Sayuri na otvorenom ili u njenoj kući, nose gotovo ista kimona po dužini rukava, boji, širini *objija* itd.

4. Buča za svoj prvi izlazak na predstavljanje kao *maiko* nosi frizuru *momoware* i svečani *furisode* kimono i adekvatni čvor na objiju, no u trinaestom poglavlju u knjizi u istoj situaciji nosi svečani crni kimono s grbovima *okiye*. Takva kimona u filmskoj sceni nose Majka i Tetica. Ovo je veoma zbunjujuće, no pretpostavljam da je vizualno dojmljivije da *maiko* za svoj prvi izlazak u čajanu bude u najblistavijem, najšarenijem izdanju.
5. Kada je kasnije Sayuri u istoj situaciji izgleda veoma slično izuzev frizure. Iako je prikazana scena njenog mučenja u frizerskom salonu, kao i spavanja na posebnom jastuku frizura koju je nastojala očuvati mnogo je jednostavnija od Bučine i nimalo ne nalikuje na *momoware*.

U kasnijim scenama Sayuri nosi frizuru koja nalikuje na *ofuku* frizuru koju *maiko* nose u kasnijoj fazi svoje obuke, dok Buča nosi još uvijek istu frizuru.

Pretpostavljam da se time samo htjelo prikazati kako Sayuri mnogo brže i bolje napreduje u obuci. *Ofuku* frizura nosi se nakon što je *maiko* prošla *mizuage* obred no Sayuri je nosi prije scene koja to prikazuje. U dvadesetčetvrtom poglavlju knjige Sayuri za obred *mizuage* nosi najsvečaniji crni kimono s grbovima *okiye* i crveni podkimono dok je u filmu prikazana u sceni gdje je već samo u crvenom podkimonu, no pažnju privlači njena frizura. Kosa joj je očešljana u frizuru *sakkou* (jasno se vidi podšišani rep) koji inače *maiko* nosi u obredu *eirake* kada postaje gejša.

Nakon što sam pročitala članak s kritičkim osvrtom, primjetila sam i druge pogreške koje se u njemu spominju no to nisu moja zapažanja, te ih iz tog razloga neću navoditi.

6. ZAKLJUČAK

Svaki kostimograf na samom početku rada na projektu barata osnovnim informacijama na kojima temelji daljnje istraživanje. Pred njim se nalazi tekst prema kojem se djelo realizira iz kojeg dobiva informacije o mjestu i vremenu radnje te o likovima koji se u djelu pojavljuju. Sljedeće što istražuje su djela drugih autora koja se bave sličnom tematikom i ako postoje prijašnje obrade istog djela li teksta kojim se i on sada bavi. Iz tuđeg rada može se mnogo naučiti, osobito kako izbjeći pogreške, a iskoristiti ono što je dobro. Time se nemisli na doslovno kopiranje nečeg što je već učinjeno jer je cilj postići nešto više i drugačije od već postojećeg. Tako se i ovo istraživanje razvilo prije svega iz čitanja knjige Sjećanja jedne gejša, potom iz gledanja istimenog filma. Nakon čega se prvo i najvažnije pitanje: Tko su zapravo gejša?, nameće se samo od sebe. Pojam koji je na prvi pogled općepoznat no zapravo krije mnoge zablude. Tek pomno istraživanje otkriva mnoštvo detalja koje neku ženu čine gejšom. Nameće se stotinu novih pitanja: Zašto ih se pogrešno smatra prostitutkama?

Koja je njihova stvarna uloga? Kakvim se umijećima koriste da zabave muškarce?

Zašto izgledaju tako neobično? Što znače svi ti detalji na njihovom izgledu? Kako to da nisu izumrle i zašto nas još uvijek očaravaju? Ovo istraživanje možda nije dalo odgovore na sva ova pitanja, ali bi trebalo biti dobra polazišna točka za svakoga koga ova tema zanima ili mu se nameće u radu kao zadana. Te bi također trebalo poslužiti kao primjer kako općenito pristupiti nekoj temi sa kostimografskog stajališta.

Japan ima veoma bogatu tradiciju koja je nama Europljanima fascinantna. Knjiga i film rađeni su za europsko tržište pa je mnogo toga prilagođeno i pojednostavljeno kako bismo se mogli što bolje uživjeti u likove i situacije. Knjiga je pisana tako da je svaki prosječni čitatelj koji ne zna ništa ili vrlo malo o Japanu može razumjeti pa su takvi i opisi odjeće. Kostime uvijek valja prilagoditi situaciji pa im se pristupa drugačije ako se rade primjerice za dokumentarac, film, predstavu, naslovnica za časopis, video spot ili tematska zabava. No da bi bili kvalitetni, kostimograf mora prije svega dobro poznavati izvorni kostim na koji se referira. Sam proces istraživanja koji prethodi osmišljavanju kostimografije dugotrajan je i ukoliko se posvetimo najsitnijim detaljima neprekidan. Svako novo saznanje otkriva daljnje nove izvore koji su nepresušni. Također svako novo otkriće mijenja krajnji ishod kostima, mijenjajući prvotni kreativni tok. Svaki kostimograf mora sam procijeniti zna li dovoljno i kako će ta saznanja primijeniti u svom radu.

LITERATURA :

1. Annie M. Van Assche: Overview of Japan, Terry Satsuki Milhaupt: Kimono, PART 5: Japan, Volume 6: East Asia, Berg Encyclopedia of World Dress and Fashion, USA, 2010.
2. Yamanaka, N.: The book of Kimono, Kodasha International Ltd., Japan, 1982.
3. Golden, A.: Sjećanja jedne gejša, Znanje, Zagreb, 2009.
4. Iwasaki, M., Brown, R.: Geisha of Gion, Simon & Schuster Ltd. USA, 2002.
5. Kafu, N.: Rivalry: A Geisha's Tale, Columbia University Press, USA, 2011.
6. Mauda, S., Rowley, G.G.: Autobiography Of A Geisha, Columbia University Press, USA, 2005
7. Downer, L.: Madame Sadayakko: The Geisha Who Bewitched the West, Penguin, USA, 2004
8. Dolby, L.: Geisha, University of California Press, USA, 2008

FILMOVI :

1. Marshall, R.: Memoirs of a Geisha, Columbia Pictures, USA, 2005
([http://en.wikipedia.org/wiki/Memoirs_of_a_Geisha_\(film\)](http://en.wikipedia.org/wiki/Memoirs_of_a_Geisha_(film)), 24.09.2012.)

2. Kumai, K.: Sandakan No.8, Toho Co., Ltd. ,Japan,1974
(http://en.wikipedia.org/wiki/Sandakan_No._8,24.09.2012.)
3. London, J.:Shogun,USA,1980
([http://en.wikipedia.org/wiki/Sh%C5%8Dgun_\(TV_miniseries\)](http://en.wikipedia.org/wiki/Sh%C5%8Dgun_(TV_miniseries)),24.09.2012.)
- 4.Gosha, H.: The Geisha,Japan,1983
([http://en.wikipedia.org/wiki/The_Geisha_\(1983_film\)](http://en.wikipedia.org/wiki/The_Geisha_(1983_film))),24.09.2012.)
Trailer (http://www.youtube.com/watch?v=_0d9B06p_S8,24.09.2012.)
5. Philips, L.: American Geisha, 1986 (<http://www.blockbuster.com/browse/catalog/movieDetails/83558>,12.11.2012.)
6. Ninagawa, M.: Sakuran,2006
(<http://en.wikipedia.org/wiki/Sakuran>,24.09.2012.)
Trailer (http://www.youtube.com/watch?v=mI_KSRbFMME,24.09.2012.)

INTERNETSKE STRANICE :

1. Liza Dalby
(<http://www.telegraph.co.uk/expat/expatlife/8008802/Liza-Dalby-the-blue-eyed-geisha.html>, 24.09.2012.)
2. Mineko Iwasaki
(<http://www.youtube.com/watch?v=ngSWyBn5Jq8>,24.09.2012.),
(http://en.wikipedia.org/wiki/Mineko_Iwasaki ,24.09.2012.)
- 3.Lesley Downer
(<http://www.lesleydowner.com>,24.09.2012.)
- 4.Collen Atwood
(http://en.wikipedia.org/wiki/Colleen_Atwood,12.11.2012.)
- 5.Kostimi iz filma(fotografije)
(http://www.costumersguide.com/cr_geisha.shtml,12.11.2012.)
- 6.Podaci i fotografije sa snimanja filma
(<http://www.sonypicturesmuseum.com/filmmaking/production/geisha>,12.11.2012.)
- 7.Gejše
(<http://en.wikipedia.org/wiki/Geisha>,24.09.2012.)
- 8.Kolekcija Marla Mallet
(<http://www.marlamallett.com/k-9896.htm>,09.09.2012.)
- 9.Ukrasi za kosu
(<http://en.wikipedia.org/wiki/Kanzashi>)
- 10.Filmske kritike
(<http://www.hanamachi.de/Filmkritik%20-%20Die%20Geisha.html>)
11. Oiran
(<http://en.wikipedia.org/wiki/Oiran>,8.10.2012)
- 12.Meiji period
(http://en.wikipedia.org/wiki/Meiji_period,08.09.2012)
- 13.Podaci o vrstama kimona
(http://www.gojapango.com/fashion/houmongi_kimono.html ,07.09.2012.)
14. Nihongami frizura
(<http://en.wikipedia.org/wiki/Nihongami>,11.09.2012.)
- 15.Kabuki
(<http://hr.wikipedia.org/wiki/Kabuki>,11.09.2012.)
16. *Obi*
([http://en.wikipedia.org/wiki/Obi_\(sash\)](http://en.wikipedia.org/wiki/Obi_(sash)),07.09.2012.)
17. Kanzashi
(<http://en.wikipedia.org/wiki/Kanzashi>,09.09.2012.)

POPIS VIZUALNIH IZVORA :

- Slika 1. Fotografija prikazuje dvije *maiko* koje poziraju za razglednicu iz 1940-ih koje su se slale u Ameriku.
(http://photoguide.jp/pix/displayimage.php?album=86&pid=24230#top_display_media,10.09.2012.)
- Slika 2.Fotografija razglednice iz 1903. godine koja prikazuje gejšu.
(http://photoguide.jp/pix/displayimage.php?album=86&pid=24230#top_display_media,10.09.2012.)
- Slika 3. Crteži međusobno uspoređuju detalje izgleda *maiko* i *geiko*
(<http://mayuri-san.webs.com/>,10.09.2012.)
- Slika 4. Fotografija prikazuje tradicionalni *homongi* kimono,... (<http://www.kimonoya-japan.net/product/2960>,09.09.2012.)
- Slika 5. Kimono na fotografiji s lijeva datira između 1926.-1989. godine, a desni između 1912.-1926. godine.

(<http://lifeandstylemadrid.com/tag/japanese-kimono-exhibit/09.09.2012>)

Slika 6. Fotografija prikazuje svileni *furisode* kimono...

(<http://www.marlamallett.com/k-9896.htm,09.09.2012>.)

Slika 7. Fotografija datira u početak ili sredinu 20. stoljeća,... (<http://oldjapanphoto.wordpress.com/2008/03/18/antique-japan-photo-bijin-woman-yukata-kimono-nihongami-12/09.09.2012>.)

Slika 8. Fotografije prikazuju crni *tomesode* kimono nepoznate starosti, s motivima krizantema.

(http://www.etsy.com/listing/100613497/vintage-japanese-silk-kimono-tomesode?atr_uid=15104351,09.09.2012.)

Slika 9. Fotografija prikazuje moderno japansko vjenčanje...

(http://www.gojapango.com/fashion/wedding_kimono.html,07.09.2012.)

Slika 10. Fotografija prikazuje ženski svileni haori iz kasnih 1930-ih ili 1940-ih godina. (<http://www.marlamallett.com/k-3793.htm,10.09.2012>.)

Slika 11. Fotografija prikazuje muški svileni *haori* iz 1920. godine ... (<http://www.marlamallett.com/k-7535.htm,10.09.2012>.)

Slika 12. Fotografija je primjer dječjih *hakama* iz 1930-ih godina..

(<http://www.marlamallett.com/k-4109.htm,10.09.2012>.)

Slika 13. Na fotografiji su vidljiva dva različita čvora,...

(<http://photoguide.jp/pix/displayimage.php?pid=7857,07.09.2012>.)

Slika 14. Fotografija je primjer prve frizure koju nose *maiko*, zvane *momoware*.

(<http://www.flickr.com/photos/32340107@N03/3024176078/09.09.2012>.)

Slika 15. Fotografija prikazuje frizuru *ofuku* ... (<http://lasthairmodels.com/wp-content/uploads/2012/01/ofuku6.jpg,09.09.2012>.)

Slika 16. Fotografija prikazuje suvremenu *maiko* s frizurom *yakko-shimada*

(<http://www.tumblr.com/tagged/yakko-shimada?before=1329055205,22.10.2012>.)

Slika 17. Fotografija je primjer frizure *katsuyama*

(<http://www.tumblr.com/tagged/yakata,22.10.2012>.)

Slika 18. Fotografija je primjer frizure *sakkou*

(<http://www.flickr.com/photos/23314901@N06/5097048894/sizes/z/in/photostream/,22.10.2012>.)

Slika 19. Fotografija prikazuje gejšu s frizurom *shimada*.

(<http://fuckyeahgeisha.tumblr.com/page/2,22.10.2012>.)

Slika 20. Fotografija je primjer perike sa samurajskom frizurom

(<http://image0-rubylane.s3.amazonaws.com/shops/virtu-doll/S12wigs912.5L.jpg,22.10.2012>.)

Slika 21. Fotografija je primjer dvojnog seta (*kogai*) ...

(<http://www.japonic.com/japanese-art/item02.htm,12.11.2012>.)

Slika 22. Crteži prikazuju promjenu šminke kronološki s napredovanjem u obuci.

(http://www.immortalgeisha.com/faq_geisha.php,08.10.2012.)

Slika 23. Fotografija je primjer čarapa...

(<http://www.google.hr/imgres?q=white+vintage+tabi&start=143&um=1&hl=hr&biw=1024&bih=574&tbn=isch&tbnid=hjvM M1yvXWFKxM:&imgrefurl,10.09.2012>.)

Slika 24. Fotografija prikazuje *zori* od biljnih vlakana

(http://www.google.hr/imgres?q=vintage+zori&num=10&hl=hr&biw=1024&bih=574&tbn=isch&tbnid=_3JKDwx7V7HvtM:&imgrefurl,10.09.2012.)

Slika 25. Fotografija prikazuje *geta* natikače s izrezbarenim ukrasima...

(<http://www.google.hr/imgres?q=vintage+geta&hl=hr&biw=1024&bih=574&tbn=isch&tbnid=QF7QvbwGsWicjM:&imgrefurl,10.09.2012>.)

Slika 26. Fotografija je primjer *okobo* natikača ukrašenih motivima ždralova

(<http://nancyfashionfancy.blogspot.com/2011/08/thursday-shoe-geisha-sandals.html,10.09.2012>.)